

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: **Философски**

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	1	6
---	---	---	---

СОЦИОЛОГИЯТА В ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА В ПЕРИОДА 1945-1989 Г.:

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ДИСЦИПЛИНАРНИТЕ ТРАЕКТОРИИ

Преподавател: **Доц. С. Колева**

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Доклад/Презентация	15
	Курсов учебен проект	25
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	50
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	10 %
2.	Текуща самостоятелна работа /контролно	20 %
3.	Изпит (защита на курсов учебен проект)	70 %

Критерии на оценяване	
За оценка „Отличен“	<ul style="list-style-type: none">- Анализ на публикация от програмата на лекционния курс според всички изисквания на „Конспект на публикация“, който всеки студент получава в началото на семестриалното обучение, и ясно, логично и изчерпателно устно представяне на анализа по време на семинар;- Солидна, логически кохерентна и добре организирана аргументация на отговорите на въпросите в контролната работа, която се провежда по средата на семестъра;- Ясна формулирана теза, аргументирано изложение, оригинални идеи, ясен стил без правописни и граматични грешки в курсовата работа, с която завършва семестриалното

	<p>обучение;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Активно участие в семинарните занятия
За оценка „Много добър“	<ul style="list-style-type: none"> - Спазване на по-голямата част от изискванията на „Конспект на публикация“ (получен от всеки студент в началото на семестъра) при анализа на публикация и ясно и разбираемо за всички устно представяне на анализа по време на семинар; - Отговор на въпросите в контролната работа (средата на семестъра), който показва много добро познаване на материята, умение за анализ и синтез и относително изчерпателна аргументация; - Ясно формулирана теза, относително пълна и добре организирана аргументация, стил с известни неясноти и отделни правописни и граматически грешки в курсовата работа; - Редовно участие в семинарните занятия
За оценка „Добър“	<ul style="list-style-type: none"> - Спазване на по-малко от половината от изискванията на „Конспект на публикация“ (получен от всеки студент в началото на курса) при анализа на публикация; недостатъчно ясно и логически противоречиво устно представяне на анализа по време на семинар, неспособност за отговор на поставените въпроси; - Отговор на въпросите в контролната работа (средата на семестъра), който показва пропуски в овладяването на преподадения материал, недостатъчна аргументация и логическа неprecизност на изложението; - Недостатъчно ясно формулирана теза, логически противоречива и непълна аргументация, неясен стил със съществени правописни и граматически грешки в курсовата работа; - Рядко и пасивно присъствие на семинарните занятия
За оценка „Среден“	<ul style="list-style-type: none"> - Спазване на една трета от изискванията на „Конспект на публикация“ (получен от всеки студент в началото на семестъра) при анализа на публикация; повърхностно, неясно и логически противоречиво устно представяне на анализа по време на семинар, неспособност за отговор на поставените въпроси; - Отговор на въпросите в контролната работа (средата на семестъра), който показва липса на базови познания по предмета, отсъствие на аргументация и логическа противоречивост на изложението; - Липса на ясно формулирана теза, неаргументирано изложение, неясен стил със съществени правописни и граматически грешки в курсовата работа; - Редовно отсъствие от семинарни занятия

Анотация на учебната дисциплина:

Лекционният курс има за цел да проблематизира познавателното и социалното битие на социологията в страните от Централна и Източна Европа по време на комунистическото управление. Предмет на анализ са както научните, така и социалните изпитания, през които минава дисциплинарното изграждане на социологията в условията на радикална трансформация на предмета и контекста на социологическа практика. Чрез мобилизиране на теоретичните и методологични постижения на исторически саморефлексивната история на социологията, на социологията на науката и на епистемологията на социологическото знание курсът си поставя двойна образователна цел: а) да разшири историческия и социо-географския периметър на усвоените в дисциплината *История на социологията* знания, като ги постави в диалог отвъд границата Изток-Запад, дълго съществувала и в социологията, и б) преосмисляйки научната традиция на дисциплината през призмата на

националните траектории на социологията в специфичен социално-икономически и политически контекст, да формира социологическа чувствителност, “основана на познаването на историята, методологически гъвкава, проникната от космополитен дух, безкрайно любопитна към всяка проява на човешкия живот” (Питър Бъргър, *Revue Suisse de Sociologie*, 1994, vol. 20, no 1, p. 6).

Предварителни изисквания:

Успешно положен изпит по история на социологията

Очаквани резултати:

- Обогатяване на знанията както за процесите на конструиране на социологията като дисциплина, така и за типа общество, в което дисциплината се изгражда;
- Формиране на умения за работа с документални източници и интервюта;
- Формиране на умения за сравнителен анализ на изследователски практики.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Методологична част <ul style="list-style-type: none"> • Социологията в Централна и Източна Европа по време на комунистическото управление като изследователски проблем. Времето в изследователския процес. Социологията като научен проект • Социологията и проектът на новото общество: Социализмът като проект и социална практика. Марксизмът като държавна идеология на новото общество. Социологията – заплаха или ресурс за комунистическото управление? 	8 ч. л. + 8 ч. упр.
2.	Институционални цикли в развитието на социологията в Централна и Източна Европа в периода 1945-1989 г. <ul style="list-style-type: none"> • Разлика между институционален цикъл и период на институционализация • Институционално реанимиране на социологията в периода 1945-1949 г. • Институционална мимикрия (периодът 1949-1956 г. и десетилетието след Пражката пролет) • Институционална експанзия (връщане в “семејството на науките” през периода 1956-1968 г. и “втората” експанзия през 80-те години) 	8 ч. л. + 8 ч. упр.
3.	Профили на дисциплинарно конструиране на социологията <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на новия деонтологичен модел на социологическото знание (ролята на Полша и конструирането на “социологическия архипелаг”) • Изследователска практика без дисциплина (СССР) • Теоретични и концептуални иновации през 60-те и 70-те години в България, Чехословакия, Унгария, ГДР • Официална versus ‘алтернативна’ социология (самиздат в Полша и СССР, социологическите семинари в България и СССР) • Хибридни изследователски практики 	12 ч. л. + 12 ч. упр.
4.	Социологическото наследство от периода 1945-1989 г. и съвременната социологическа практика	2 ч. л. + 2 ч. упр.

Изпит

1	По средата на семестъра се провежда контролна работа върху разглежданите по време на лекциите и семинарните упражнения теми
2	Изпитът е под формата на дискусия на курсовия учебен проект

Библиография

Основна:

- Аренд, Хана. [1951] 1993*. *Тоталитаризмът*. Панорама, София.
- Баева, Искра. 2010. *Източна Европа през XX век. Идеи, конфликти, митове*. София, Парадигма, с. 7-27.
- Бунджулов, Андрей. 1995. Ленин, “Държавата и революцията”: архетипи на комунистическия дискурс. *Социологически проблеми*, кн. 3: 27-39.
- Бунджулов, Андрей. 2002. Ученият и властта. *Социологически проблеми*, кн. 1-2: 48-61.
- Бунджулов, Андрей. 2003. Какво възниква на мястото на? Изкуствените стави и мрежи при социализма. *Социологически проблеми*, кн. 1-2: 87-105.
- Гиза-Полешчук, Анна. 1989. Социология и обществен живот. *Социологически проблеми*, н° 5, с. 71-76.
- Коев, Кольо. 2002. Маски и лица: Българската социология в търсене на себе си. *Социологически проблеми*, кн. 1-2: 78-84. Коев, Кольо. 1992. *Masks and Faces: Bulgarian Sociology in Search of Itself. International Sociology*, vol. 7, n° 1: 102-109.
- Колева, Светла. 2002. Социологията в Централна и Източна Европа след Втората световна война до 1989 г.: Институционална цикличност и шансове за развитие. *Социологически проблеми*, н° 1-2, с. 62-77.
- Колева, Светла. 2002. “Неписаната история на съвременната българска социология”. В: Николай Тилкиджиев и Стефан Дончев (съставители). *Социологически перспективи*. Академично издателство “Проф. Мария Дринов”, София, с. 11-24.
- Колева, Светла. 2005. *Социологията като проект. Научна идентичност и социални изпитания в България 1945-1989 година*. София, Пенсофт, с. 21-66.
- Колева, С., Д. Ненкова и С. Тренева. 2012. Социологията в България през погледа на поколенията (интервюта в български социолози). София, Пенсофт.
- Михайлов, Стоян. 2003. *Социологията в България след Втората световна война*. М-8-М, София.
- Николов, Любен. 1991. “Социологията в България днес”. В: Николов, Любен, *Време и знаци*. ИК “Критика и хуманизъм”, София, 114-118; Nickolov, Lyuben. 1992. *Sociologists in Bulgaria Today. International Sociology*, vol. 7, n° 1: 99-102.
- Оутс-Индрухова, Либора. 2007. Доклад или разказ?: Качествено изследване на цензурата в социалните науки в Чехия, 1968-1989 г. *Социологически проблеми*, н° 1-2, с. 288-301.
- Социологически проблеми*. 1998. Колективна памет и биографични разкази, кн. 3-4.
- Социологически проблеми*. 2003. Историческа социология на социализма, кн. 1-2.
- Социологически проблеми*. 2003. Социализмът в стопанския XX век на България (интервю на Мила Минева с Румен Аврамов). кн. 1-2: 131-135.
- Тренева, Симона. 2005. За една алтернатива на официалната българска социология в края на 70-те и през 80-те години на XX век. *Социологически проблеми*, 3-4, с. 287-301.
- Becskenazi, Attila and Tibor Kuczzi. 1994. « The Sociology of Reformist Socialism: The Hungarian Model », in : Keen, Mike Forrest and Janusz Mucha (eds.). *Eastern Europe in Transformation. The Impact on Sociology*. Westport, Connecticut & London, Greenwood Press, p. 39-52.
- Berger, Peter (Ed.). 1969. *Marxism and Sociology. Views from Eastern Europe*. New York, Meredith Corporation, pp. V-XV.
- Berger, Peter. 1994. Does Sociology Still Make Sense, *Revue Suisse de Sociologie*, vol. 20, no 1, p. 3-12.
- Burawoy, Michael. 1990. Marxism as Science: Historical Challenges and Theoretical Growth. *American Sociological Review*, vol. 55, no 6, p. 775-793.
- Kaase, Max, Vera Sparschuh and Agnieszka Wenninger (Eds.). 2002. *Three Social Science Disciplines in Central and Eastern Europe. Handbook of Economics, Political Science and Sociology (1989-2001)*, Bonn/Berlin, Budapest, Social Science Information Centre/Collegium Budapest.
- Keen, Mike Forrest and Janusz L. Mucha. 1994. *Eastern Europe in Transformation. The Impact on Sociology*, Westport, Connecticut-London, Greenwood Press.
- Keen, Mike Forrest and Janusz L. Mucha. 2003. *Sociology in Central and Eastern Europe. Transformation at the Dawn of a New Millennium*, Westport, Connecticut-London, Greenwood Press.
- Koleva, Svetla. 2002. The Disciplinary Identity of Sociology: Profiles of Construction (Sociology in Poland, Russia and Bulgaria in the 1950s and 1960s). *Sociological Problems*, Special Issue, p. 74-91.

* При публикации с две дати, първата в скобите съответства на оригиналното издание, втората – на ползваното от автора издание, спрямо което са извършени и всички позовавания в текста.

- Kolosi, Tamás and Ivan Szelenyi. 1993. Social Change and Research on Social Structure in Hungary, in B. Nedelmann and P. Sztompka (Eds.). *Sociology in Europe. In Search of Identity*, Berlin, New York, Walter de Gruyter, p. 141-163.
- Krasko, Nina. 1998. Sociology in the First Decade of Socialist Poland. *Polish Sociological Review*, no 2 (122), pp. 177-195.
- Kwasniewicz, Wladyslaw. 1993. « Between Universal and Native: The Case of Polish Sociology », in Nedelmann, Birgitta and Piotr Sztompka (Eds.). *Sociology in Europe. In Search of Identity*, Walter de Gruyter, Berlin, New York, p. 165-187.
- Kwasniewicz, Wladyslaw. 1994. « Dialectics of Systematic Constraint and Academic Freedom: Polish Sociology under Socialist Regime », in Keen, Mike Forrest and Janusz Mucha (Eds.). *Eastern Europe in Transformation. The Impact on Sociology*, Westport, Connecticut-London, Greenwood Press, p. 25-38.
- Mazurek, Gorzata. 2007. Between Sociology and Ideology. Perception of Work and Sociologists Advisors in Communist Poland, 1956-1970. *Revue d'histoire des sciences sociales*, no 16, pp. 11-31.
http://www.cairn.info/article.php?ID_REVUE=RHSH&ID_NUMPUBLIE=RHSH_016&ID_ARTICLE=RHSH_016_0011
- Mucha, Janusz. 1998. Institutionalization of Sociology. *Sociological Review*, no 3 (123), pp. 235-246.
- Nedelmann, Birgitta and Piotr Sztompka. 1993. *Sociology in Europe. In Search of Identity*, Berlin-New York, Walter de Gruyter.
- Szaski, Jerzy. 1993. Sociology at the Turning-Points of Polish History, *Polish Sociological Review*, no 3 (103), p. 167-175.
- Szaski, Jerzy. 1998. Polish Sociology 1944-1989: In Service of Society or in Service of the Regime? *Polish Sociological Review*, n° 2 (122): 115-131.
- Tamas, Pal. 2002. « Followers or Activists ? Social Scientists in the Reality Shows of Transformation », in Kaase, Max, Vera Sparschuh and Agnieszka Wenninger (Eds.). *Three Social Science Disciplines in Central and Eastern Europe. Handbook of Economics, Political Science and Sociology (1989-2001)*, Bonn/Berlin, Budapest, Social Science Information Centre/Collegium Budapest, p. 376-385.
- Urbanek, Eduard. 1994. « Ups and Downs in Czech Sociology », in Keen, Mike Forrest and Janusz Mucha (Eds.). *Eastern Europe in Transformation. The Impact on Sociology*, Westport, Connecticut-London, Greenwood Press, p. 79-87.
- Wiatr, Jerzy J. 1971. "Status and Prospects of Sociology in Eastern Europe: A Trend Report". In: *The State of Sociology in Eastern Europe Today*. Carbondale and Edwardsville, Southern Illinois University Press, pp. 1-19.
- Yakushev, Alexei. 1972. Are the techniques of sociological survey applicable under the conditions of Soviet Society? *Archives européennes de sociologie*, n° 1, pp. 139-150.

Допълнителна:

- Батыгин, Геннадий. 1998. "Преемственность российской социологической традиции". В: *Социология в России*. Под редакцией В. А. Ядова, Издательство Института социологии РАН, Москва, 23-44.
- Бурдийо, Пиер. [1994] 1997. *Практическият разум. Върху теорията на дейността*. ИК "Критика и хуманизъм", София.
- Восленски, Михаил. [1984] 1993. *Номенклатурата*. т. 1 и 2, Издателство "Христо Ботев", София.
- Корнай, Янош. [1992] 1996. *Социалистическата система. Политическа икономика на комунизма*. Академично издателство "Проф. Марин Дринов", София.
- Можни, Иво. [1991] 2003. *Защо така лесно... Някои семейни основания за нежната революция*. София, Изток-Запад.
- Российская социологическая традиция шестидесятих годов и современность*. 1994. Российская академия наук, Международная социологическая ассоциация, Москва.
- Bad, Maria. 1986. Les limites du dicible, *Actes de la recherche en sciences sociales*, no 61, p. 52-54.
- Bafoil, François. 1991. A quoi servait la sociologie en RDA, *Revue française de sociologie*, XXXII-2, p. 263-284.
- Deyanova, Liliana. 2001. Les combats pour la sociologie (la sociologie en Bulgarie après 1989 – cinq récits). *Transitions*, vol. XLII, no 1, p. 187-195.
- Gouldner, Alvin W. 1972. *The Coming Crisis of Western Sociology*, Heinemann, HEB Paperback.
- Horowitz, Irving L. 1994. *The Decomposition of Sociology*, New York, Oxford University Press.

- Mandeville, Laure. 1989. La sociologie en URSS. Réalisme sociologique ou terrain privilégié de la politique d'ouverture, *Revue française de sociologie*, v. XXX, no 1, p. 137-154.
- Pinto, Louis. 1986. Un regard sur la sociologie en Hongrie, *Actes de la recherche en sciences sociales*, no 61, p. 48-51.
- Tabatchnikova, Svetlana. 2007. *Le cercle de méthodologie de Moscou (1954-1989)*, Paris, Éditions de l'École des hautes études en sciences sociales.
- Walder, Andrew G. 1994. The Decline of Communist Power: Elements of a Theory of Institutional Change, *Theory and Society*, no 23, p. 297-323.

Дата: 26 февруари 2013 г.

Съставил: Доц. С. Колева